

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Széljegyzetek az új dogmatikához.

Nem ismertetést, méltatást és bírálatot akarunk írni a Tavasz Sándor nemrég megjelent nagy művéről.¹ Ennek is megvolna ugyan a helye itt, mert egy új református dogmatika megjelenése mi szerintünk a gyakorlati egyházi életre nézve is elsőrendű és kiszámíthatatlan fontosságú esemény. Azonban egy részletes recenziót egy számban semmiesetre sem tudnánk elintézni, a folytatásos cikkek pedig egyházi hetilapjainkban eleve hatástalanságra vannak ítélve. Így meg kell elégednünk azzal, hogy csak magát a mű megjelenésének jelentőségét mutassuk fel, egykissé kitágított távlatban.

A magyar protestantizmusnak, különösen a magyar reformátusságnak tudományos teológiai munkássága körülbelül a XVIII. század legelejéig lépést tudott tartani a külföldével. Nemcsak asszimilálni és reprodukálni volt képes a külföldön folyó tudományos teológiai munka problematikáját és eredményeit, hanem a külföldieknél egyáltalán nem alábbvaló önálló alkotásokat is termelt. Ez a lépéstartás azonban, szerencsétlen történeti körülmények egész sora következtében, attól fogva két teljes századra megszakadt. Jóformán századunknak huszas éveig magyar protestáns teológiai és vallástudományi munkásságunk — egyes nagyértékű, de egészen ötletszerűen fölmerült s így a szabályt csak megerősítő kivételektől megválva — külföldi eredmények kései és rendszertelen reprodukálására szorítkozott csupán s a külföld protestantizmusában egymás nyomába lépett hatalmas szellemi áramlatoknak, teológiai és vallástudományi irányoknak, iskoláknak a magyar protestáns szellemi életben való tükröződéséről, termékenyítő vagy egészséges ellenhatást kiváltó hatásairól s e hatások alapján támadó önértékű itthoni szellemi mozgalmasságról egyáltalán nem tett kielégítő bizonyosságot s különösen nem olyat, amely a két magyar evangéliumi egyház történeti multjához, népességéhez s a

magyar kultúra egészében e két század alatt is elfoglalt kiemelkedő helyéhez méltó lett volna.

A jelen század huszas éveiben következett be aztán az örvendetes fordulat. Ekkor történt ugyanis, hogy a magyar református teológiai gondolkodás — elsősorban a kolozsvári fakultás tanárainak s azok között is vezetőhelyen dr. Tavasz Sándornak eléggé meg nem becsülhető fáradhatatlan és áldozatos, Szentlélek-vezette munkássága révén — belekerült a fősodraba a jelenleg világszerte uralkodó teológiai iránynak, az ú. n. *dialektika teológiának*. Amíg egy századdal ezelőtt a Schleiermacher hatalmasan kibomlott hatása a magyar protestáns szellemi élet alvó vizeit jóformán fel sem fodorozza, amíg félszázaddal ezelőtt nálunk szomorúan hamvába hal egy, a *külföldön már akkor idejüket mult problémaállítások körüli, gyorsan kirobbant, de épp oly gyorsan mellékutakra is terelődött vallástudományi, vagy inkább vallásos világnézeti harc*: addig most a dialektika teológia kibontakozásának, az ellentétes és ellenséges irányokkal szemben való önérvényesítésének és az egyes teológiai szaktudományokba való besugárzásának minden mozzanata azonnal letükröződik a magyar református teológiai irodalomban (sőt kisebb mértékben már az ág. hitv. evangélikusokéban is) és olyan irodalmi alkotásokhoz ad ihletést, amelyek — elsősorban éppen a rendszeres teológia területén — két század óta megint egy színvonalon mutatják a magyar teológiai gondolkodást és munkát a külföldivel.

Ez a jelenség még akkor is örvendetes volna, mert még akkor is a súlyosan megpróbált magyarélet szellemi energiáinak hatalmas felfokozódására vallana, hogyha maga a dialektika teológia *tartalmilag* nem volna is éppen az az irány, amelynek ébresztő, eszméltető és sarkaló erejére a magyar evangéliumi protestáns s kivált éppen a református gondolkodásnak és életnek legelsősorban van szüksége. Igénytelen nézetem szerint azonban a dialektika teológia tartalmilag is éppen azokat az indításokat hozza magyar protestáns szellemi életünknek, amelyekre ez legelsősorban rászorult, mint ahogyan rájuk szorult egyébként a külföldi, már leg-

¹ *Református Keresztyén Dogmatika*. Kolozsvár 1932 8-rét 292. lap.

nagyobb részt „vallástudományá” csökkent protestáns theologia és a „vallásosság” bálványozásában kimerült és holt pontra jutott protestáns szellemi élet is. Két század óta ez az a theologiai irány, amelyik a protestáns theologiai munka s általában a keresztyén gondolkozás középpontjába újra elnémíthatatlan szóval és ellenállhatatlan erővel oda tudja és oda meri állítani a vallásos ember helyett az élő Istent, a papírpápaként tisztelt vagy ellenkezőleg történetkritikailag agyonboncolt „szentiratok” helyett az élő Igét s az embernek, tehát a theológusnak is egyetlen lehetséges magatartását Istennel és az ő Igéjével szemben mindenféle rationalista, pietista, romantikus, idealisztikus vagy történeti-kritikai önistenítés helyett a föltétlen meghajlásban, egész emberléte merőben kérdéses, válságos voltának fenntartás nélküli elismerésében, egyszóval, a minden emberi önerőtől megüresedett s mégis és éppen ezért csodálatos új életforrássá váló *hitben* jelöli meg. A dialektika theológiának ez az állásfoglalása méreteiben és kihatásában csak a XVI. századi reformáció hatalmas kopernikusi fordulathoz fogható, aminthogy legnagyobb történeti jelentősége is éppen abban áll, hogy két század óta először újítja föl hatalmasan és következetesen, nem szolgálai utánamondással, hanem egészen önálló, prófétikus ihletéssel, e két századnak minden használható tudományos eredményét souverain módon értékesítve, a mai ember nyelvén és a mának iszonyú bajaira és szükségére tekintettel a biblikus-reformátori theologiai alapálláspontot, a „sola fide” és a „sola gratia” állásponjtját.

A Tavaszgy dogmatikája már most azért mérföldkő a dialektika theologia magyarföldi vándorútjában, mert az ő és mások nagybecsű részletkutatásai után ez az első nagyszabású kísérlet a református dogmatika egész épületének *rendszeres összefoglalásban* való fölemelésére a dialektikus módszer végtelenül ösztönző útmutatásai és termékenyítő suggestiói szerint. A megjelenése majdnem egybeesett Vasady Bélának a hit misztériumáról írott nagy dogmatikai monográfiájával (amelyről még lesz szó lapunkban), amely szintén a dialektika theologia szellemének egészséges és izmos szülötte — s ez a kitűnő analysis, meg a Tavaszgy-féle hatalmas synthesis egyaránt meggyőzően mutatják, hogy a magyar református theologiai gondolkozás történetében új fejezethez értünk, a magyar református szellemben új, hatalmas energiák feszülnek és dolgoznak és a magyar református sors egy ismeretlen áldásokat leplező fordulóponton van, mert kereszthordozói kezdik fölismereni a mostani válság kínzó emberi problémái között az örök emberi válság örökké áldott isteni értelmét.

„Mindent, amit másoktól nyertem, amit a dialektikai theológiától tanultam, Kálvinnnal mértem, Kálvint pedig a Szentírásban foglalt Igével, ezt pedig a testté lett, élő Igével: a Krisztussal.

Legyen tehát az Övé minden dicsőség!” Ezt az egyszerűségében és rövidségében oly igen megkapó és fölemelő konfessziót teszi nagy műve előszavában Tavaszgy Sándor. De egészen személyes, forró hitvallás maga a könyve is, annak ellenére, hogy a Kijelentés abszolút Tárnya és Ügye előtt való föltétlen leborulása elhallgattat benne minden szubjektív, élményi, vagy filozófikus líraiságot. Hitvallás a könyve, mert *egy* embernek az Ige hatalma alatt történt lelki, világnézeti és theologiai átalakulásában született. Hitvallás, mert nem kicirkalmazott általánosságokban mozgó tankönyv, hanem minden pontjában *személyes állásfoglalásunkat kihívó testvéri társalkodás* a mi theologus-lelkiismeretünkkel, az élő Isten színe előtt.

Aki vállalja Tavaszgyval ezt a — kétségtelenül sokszor nehéz, de mindig gyümölcsöző — társalkodást, az nemsokára a saját tapasztalatóból fogja megerősíteni a Barthék sok megbotránkozást keltett megállapításának mély és *boldog igazságát: theologia és ígehirdetés alapjában véve egy!*

R. I.

EGYHÁZ

Váltjuk vagy nem Váltjuk?

Természetem, hogy akort s annak rendszerinti velejáróját, a tapasztalást tisztetem. Rendesen nem is vitatkozom magamfajta hivatású idősebb, tudósabb Bátyámmal. Nagyon sok igazuk van nekik főleg abban, hogy immár 50—60 éves fejjel nehéz kikötkenni bizonyos beidegzett, természetessé vált szokásból. Épp azért nyerek bocsánatot merészségemért, amivel ellent mondok a *stóla-kérdésben* egyik-másik tudósabb Bátyámnak.

Ne gondolja senki, hogy én most az „Apák és Fiúk” ősi ellentétét, mint mindenkori világnézeti különbséget akarom kihangsúlyozni; mintha talán az „Apák” azért nem akarnak váltani, mert ez „tradíció”, „így már megszoktuk”, és „jó ez, mert régi”, vagy „hagyjuk, ne bántuk, hiszen olyan sokáig jó volt” stb. A „Fiúk” pedig csakazértis váltanak, mert mint mindig, de különösen ebben a modern „Sturm und drang”-os nyargaló, lepketermesztű világban nekik semmisen jó, ha régi, ha tradíció, ha apai. Nem! Itt kérem másról, egészen másról van szó. Éspedig arról: váltunk-e hát vagy nem, és ha igen és ha nem miért?

Ne gondolják az én szeretve tisztelt idősebb kollégáim, hogy mi azért akarjuk megváltani a stólat, mert Ők nem akarják, vagy mert nekünk nincs komolyabb dolgunk, és ez a rendszer nem jó, mert „régí”. Távol áll! De, ha mi nem leszünk elég ügyesek, gyorsak megváltoztatni, elhagyni a mai elárvult stólafizetési formát, míg időnk van rá, úgy elhagy minket a stóla. Egészen bizonyos. Mint ahogy már felel is hagyott.

Nos! Ez nem megy így tovább!

Nem beszélek orcapirulásról, mert 10 vagy 25 év fásulttá teszi még a legfinomabb erkölcsi érzésű embert is és közhelyé változtatja a „Jaj majd kisült a szemem“ megbotránkozó kifejezést; sem arról, hogy sehohsem vágja fejbe úgy az embert a „Szemérmes koldus üres tarisznyája“ (sokszor az üres a legsúlyosabb), mint ennél a kérdésnél — csak arról beszélek: ez nem mehet így tovább!

Röviden és tárgyilagosan: miért nem akarják, és miért akarják megváltani, illetve megváltatni a stólát?

Aki nem akarja annak egyházában valószínű:

I. vagy nincs stólaváltság, vagyis olyan tempójú, felfogású, szerencsés, ritka gondolkozású hívek élnek, kik még ma is fizetik a csonkítatlan stólát, épp azért, mert ez is tradíció, apáik szokása, becsület dolga. Tehát az ilyen lelkészeknek nem kell sem pirulni, ha a markába nyomják az obulust (legfeljebb legátus emlékei élednek) és nem kell tarkóját vakarni, ha nem nyomják (de nyomják);

II. vagy oly elenyésző csekélység évi stóljuk 30—50 pengő, hogy ezért már igazán nem érdemes megváltatni a régi jó szokást;

III. vagy azért és ilyen is sok van, akik pirulnak is, vakaróznak is, de 48-asok lévén, nem engednek abból. Bevallom e felfogást igen tisztelem és becsülöm, én magam is szeretnék velük tartani, de hiába, mert nem bírok szabadulni a gyanútól, hogy náluk pedig ezért nem életbevágó a stólakérdés, mert más jövedelemforrás bőségében könnyen nélkülözhetik. De meg azért sem tarthatok velük, mivel szerintem a stóla megváltás máris a 24-ik óra 59-ik percében vajdó kérdése nemcsak a mi problémánk, hanem talán még inkább a *következő évek páciensei!* És lelkiismereti kérdést csinállok a dologból ezekkel szemben azok nevében, akik esetleges állásfoglalásukkal örökre megfoszthatják amazokat a stólától. Épúgy, mint szerintem végeredményben lelkiismereti kérdés az én elődöm, az a relatíve tagadhatatlanul szép, gesztusa, mellyel jövedelme takaros százalékáról lemondott díjlevele átértékelésekor (mert más jó forrásai voltak), semmit sem törődve utódjával, kinek izzad a homloka valahányszor erre gondol.

De lássuk azokat, akik akarják.

Újra nem beszélek arról, hogy csakugyan pirul az ember orcája, míg pirulni tud — az enyém még tud —, hogy milyen lealázó, megszégyenítő, bármennyire tradicionális, megszokott, mikor a markunkba nyomják a pénzt, vagy mikor valaki, mint a kereskedő „Annyiért adja, ennyiért nem“ (ismerem olyan lelkészt, aki csak 25 pengőn felül temet). Ez nem méltó hozzánk, vagy legalább is ahhoz a palásthoz, amit viselünk, és semmiképpen sem Ahhoz, akit szolgálunk. De nem beszélek sokat arról sem, milyen keserves az, mikor az ember hóna-

pokig csak a stólából él, s például a háznál végzendő prédikációs vagy orációs temetés előtt a funerátor uram olyan előkelő mozdulattal nyomja az ember kezébe a 3—6, esetleg 8 pengőket, mintha legalább is 100 volna. Bizony lehetetlen ellentállni a vágynak, hogy minden lelkészi dekórum félreértésével mutató újunkkal meg ne vakarjuk fülünk tövét — ha ugyan a vérmesebbek megelégszenek ennyivel. No, de mit tegyen az ember? Vagy reális alapon áll, és megköveteli a rendes stólát, s akkor lássa az egész egyházi életre kiterjedő eredményt (a szekták örülnék ennek), vagy úgy tesz, mint én, folytatja a régi rendszert, melyszerint „Kiki annyit fizet, amennyit akar s akkor is láthatja az eredményt. Illetve jóformán semmit sem lát. Nagyon ritka falusi egyház biz' az, ahol a hívek készséggel, kritika nélkül, teljes egészében kifizetik a stólát. És ki nem érezte már, ha nem 20, 25 év múlva legalább kezdetben és főleg e belmissziótól, szekták erősödésétől, vallástalanságtól hangos időkben a még el nem fásult realizálódott lelkű papok — hogy nem jól van ez így, ezen változtatni kell!

Mivel pedig őszinte ember vagyok, utálok az álszemérmét, kijelentem, hogy bár legstílusosabb és legméltóbb felfogás az „ingyen vettek, ingyen adjatok“ mégis e megdöbbenően súlyos időkben a kisjövedelmű lelkészek, kiknek ma már jóformán egyetlen kulturális forrásuk a kölcsönként újság, s a ki nem fizetett hivatalos lap (ez nem nagyképűség, tessenek utánna nézni), kik még a sok esetben fájdalmasan és komikusan kevés fizetésüket sem tudják megkapni — ismétlem ez *intelligens koldus* sorban élő lelkészek *nem mondhatnak le még e kevés stóláról sem!* Illetve a stóla megváltás egy olyan formájáról, mely alkalmas arra, hogy pirulás és vakarózás nélkül *teljes egészében megkapják azt, ami őket megilleti.* Állítom, hogy a stóla sókkal inkább probléma a kis, mint a nagyjövedelmű lelkészeknek.

Mivel tehát nem nélkülözhetjük — óh bár csak tudnánk — viszont így nem maradhat, nincs más hátra, meg kell váltani!

E kijelentést teszem nem a magam, hanem bizonyára több száz lelkésztársam nevében, akik bizony felsóhajtának és hosszú idő után, először boldogan, ha e kérdés kedvező elintézés nyer.

És hogy milyen legyen a megváltás formája? Nos, ezt rábírom nálam tudósabbakra. Egy azonban bizonyos: *a stóla rendezésnek egységesnek kell lenni!* Ezt diktálna nemcsak az egyház szelleme, hanem ez a nálunk is csontvázig lesóványodott, annyiszor megcsúfolt fejbeakobólított, szegény „igazság“ is.

Meg lehet oldani és meg kell oldani a stóla-kérdést, mert ha mi nem, megoldják a hívek, és abban nem lesz köszönet.

És ugyan ki merné vállalni ezért a felelőséget?

Biharugra.

Fejlesztés Endre.

A reverzális visszavonása, érvénytelenítése.

Egész nagy felkészültséggel folyik már régóta e kérdés felett a vita a lehetőség mellett és ellene. Pedig a reverzális visszavonása, illetőleg érvénytelenítése felett dönteni *igenlőleg* egészen természetesen könnyen lehet, igaz, hogy következtetés útján, mert a törvény megszövegezése homályos, bizonytalan. Nevezetesen: a gyermekek vallásáról alkotott 1894: 32. tc. 1. §-a ezt mondja: „Bevett vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezethez tartozó házasságok házasságuk megkötése előtt egyszersmindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya, vagy az anya vallását kövessék, illetőleg abban neveltessenek.” 3. §. Az 1. § szerint létrejött megegyezés *később* csakis az esetben változtatható meg, „ha a különböző vallású felek közül valamelyik fél a másik *házastárs* vallására tér át.” Hogy a törvényjavaslat készítője, az illető miniszter az ő elméjében kicsoda időpontot gondolt a „*később*” kifejezés alatt, azt talán csak az akkori országgyűlési tárgyalásokból lehetne megtudni. De mégha azokból a naplókól, illetve jegyzőkönyvekből az tűnnék is ki, hogy a törvényjavaslat készítője a „*később*” szó alatt a reverzális kiadása utáni időpontot mindjárt, tehát a házasság megkötése előtti időt értette volna, a kész törvénnyel szemben akkor sem bírhatna az döntő súllyal, mert amikor ebben ez áll: „— ha valamelyik fél a másik *házastárs* vallására tér át”: ezt másképp nem lehet, nem szabad magyarázni, mint úgy, hogy a reverzalist csak a házasság *megkötése után* nem lehet visszavonni, illetőleg érvényteleníteni, mert a jegyesek házasság megkötése előtt még nem házastársak, *előtte* tehát igenis lehet. És ez a természetes. Semminemű törvénynek nem lehet célja az embereket önmagukra vonatkozóelhatározásuk megvalósításában, illetőleg akaratuk gyakorlásában gátolni.

Sokkal inkább az egyházaknak kellene sürgetni ennek a törvénynek a törlését a törvényhozásnál, mert ez nemcsak alkalmat ad a lelkeseknek (minden felekezetben), de egyenesen kötelezi őket hivatali hűség címén a lelkiismeretbe való fájdalmas belegázolásba. **ni.**

*

Igentisztelt munkatársunk fejtegetéseire megjegyezzük, hogy azok annál inkább helytállóak, mert van kormányrendelet is, mely kifejezetten megmondja, hogy a házasságkötés megtörténteig a megegyezést változtatni lehet.

De ez önként következik abból is, hogy a megegyezés *létrejött* magában semmit sem ér, csak akkor lesz hatályos, ha a házasság valóban megkötötték. Például jegyespár megegyezést köt; azonban házasságot nem köt, de megkezdi az együttélést; megszületik a gyerek; világos, hogy hasztalan kötöttek megegyezést, a gyer-

mek nem a megegyezésben kijelölt vallást fogja követni, hanem az anyját. Tehát mindaddig, míg nincs házasság, a megegyezés sem végleges, és így változtatható. *Szerk.*

ISKOLA

„A tanító tekintélye.”

(Hozzászólás Horváth E. Jánosnak a Debr. Prot. Lap f. évi 21. számában fenti cím alatt megjelent cikkéhez.)

En is úgy kezdhethetném, mint a fenti cikk alatt írt Horváth E. János. 1928-ban léptem tanítói pályára. Tehát nem régen, szinte még azt sem mondhatom, hogy tegnap volt. Talán nem is kellene még kezembe venni a tollat, mert még azt találják mondani: „hallgasson, fiatal még!” De hát mégis bátorodom soraimat közzétenni, miután remélem, hogy mondanivalóm nemcsak a magamé, hanem azonosítja vele magát a „ma” legfiatalabb tanítógenerációja is. Rövid, alig négyéves tanítói multam tapasztalatkomplekszumát meg sem próbálom egybevetni Horváth E. Jánoséval. Az élet-tapasztalatok előtt mindig meghajtom fejem, nem is szándékom polemikába bocsátkozni Horváth E. Jánossal, sőt — ha lehet — még hozzátenni szeretnék mondanivalójához.

„Tanítói tekintély?” — Itt disztingválni kell. E fogalom tartalma kettős. Magában foglalja egy hivatalnak hivatalos s egy, a hivatal betöltő személy egyéni tekintélyét. A kettő egymásnak kiegészítője s ha az egyik a másiknak rovására hiányos, hamis lesz a tekintélyek összhangja s ezt e dualizmus ép tagja is mindig megsínyli. Régen, a „János bácsi” tanítók korában e tekintélyek bármelyikéről beszélni persze nem lehet. Manapság, ha van a tanítónak tekintélye, akkor az egyéni tekintély. Magának a tanítói hivatalnak tekintélye azonban majdnem semmi s csak a tanító egyéni tekintélye kölcsönöz neki némi fényt.

A „János bácsik” kora elmúlt, de csak a tanítók részéről, a társadalom azonban még ma is többé-kevésbé „János bácsikat” lát a tanítóban s ehhez szabja a tanítói hivatal megbecsülését s juttatja kifejezésre a tanítói munka dotálásában. Valahogy befészkelte magát a köztudathba annak idején, a mult században a „János bácsik” se úr, se paraszt ekzotikus hibridje, akiről sok anekdotát lehet faragni, hálás témája az írók élcelődéseinek s megvetett alakja a társadalomnak, azután elég önzően a „János bácsik” összes hibáit, vétkeit, botlásait, szóval egész lehetetlen típusát a János bácsik számlájára írta, sőt tiszteletreméltó buzgalommal tradicionálta nemzedékekről nemzedékre ezt a felfogást s a mai társadalom e sajátos és nem szerencsés tradíció szemüvegén nézi nagyobb részét ma is a tanítót. Pedig kár! A „János bácsikért” nem a János bácsik okozhatók, hanem az a társadalom, mely létrehozta. „János bácsi” csak kreatúra, a kreáló a társada-

lom volt. Vajjon kinek jutna eszébe egy rossz képért a képet okozni, nemde a festőt nevetjük ki? „János bácsi“ kultúrfokmérő s ha a társadalom kultúrája olyan volt, hogy kultúrája hordozójának csak jánosbácsi szintje adott, minek lesajnálni akkor „János bácsit“? Ma is szégyenpírja égeti arcom, ha a régi tanítói típus viselt dolgairól hallok. Nem a „János bácsik“ miatt, hanem a magyar társadalom rövidlátásán. Egy hazafias, művelt s hivatása magasztán álló tanítógeneráció kellett volna az 1800-as években s ma nincs „Trianon“. Menyire tudták ezt az oláh pópák s mennyire nem állt a magyar társadalom e tudati magasztán, „János bácsit“ csak szánni lehet s bizonyos mértékig tisztelni, ő a nevelés örök célja szerint az élő társadalom kultúrfokára akarta emelni az ifjabb nemzedéket, dehát Istenem, ha a társadalom nem adta meg neki rá a lehetőséget...!

Hogy a „János bácsi“ tanító nem állhatott hivatása magasztán, az természetes, hisz szülőanya, a társadalom sem állt ott. Tartozom azonban kijelenteni, hogy a tanítóság ma is csak részleteiben áll hivatása magasztán. Pedig erre a „ma“ tanítóját szakképzettsége, tudományos és társasági műveltsége szinte predestinálja, de a mai társadalom ezt még nem tudja, vagy nem akarja tudni s nem nyújt ma sem a tanítónak lehetőséget arra, hogy összes erőit hivatása szolgálatába állíthassa. Mert a minduntalan anyagi gondokkal küzdő tanító nem is állhat hivatása magasztán. Lehet, hogy túlzónak, fiatalos hevességűnek ítélik majd sokan az előbbi mondatomat, de akik ösmerik különösen a terményjárandóságos felekezeti tanítók helyzetét, nem fognak túlzónak mondani, főként, ha tekintetbeveszik, hogy az ily anyagi viszonyok között élő tanítónak esetleg családja van, gyermektanítás stb... Én a magam sajtát bőröm barkedve hitelesen tudom igazolni, hogy a törvényben biztosított fizetésem 55%-a veszett oda az elmúlt évben, de normális körülmények között is 20—25% rendszeren odavész törvényes intézkedésre s így él ma e szép hazában néhány ezer tanítótársam. Kérdelem, micsoda felzúdulás volna, ha ez más tisztviselő kategóriáknál történné meg? S a társadalmi erők mily hatalmas összefogása szüntetné meg e tarthatatlan helyzetet még a mai lezüllött gazdasági viszonyok mellett is. Csak ép bennünket nem segít át e bajokon a társadalom és a tanítóság túlzott lojális érzésétől vezettetve még követelni sem meri e törvénytelen állapot megszüntetését, amihez pedig — jogállamban élünk — törvényadta joga volna. Vajjon lehet-e ilyen anyagi viszonyok mellett hivatalos tekintélye a tanítónak? Még az egyéni tekintélyét is aláássza a folytonos hitelből élés. Régen a tanítónak tudománybeli szegénysége rontotta egyrészt tekintélyét, ma ez megszűnt s a mai tanító szellemi felsőbbrendűsége szinte napról-napra megnyilatkozik. Ma az anyagi szegénység rontja a tanítók nagyrészenek tekintélyét.

(Folytatjuk.)

HALOTTAINK

Gachal János ny. református lelkész, a torontálvásárhelyi egyház 43 éven át volt hűséges lelképásztora május 14-én, súlyos szenvedés után 81 éves korában Makón meghalt. A megboldogult éveken át volt tanácsbírája a volt békésháti egyházmegyének, 30 éven át Torontál vármegye törvényhatóságának tagja.

KÜLÖNFÉLÉK

Baltazár Dezső püspök e héten a békésháti egyházmegyében végez generális vizitációt. Mindenütt nagy szeretettel fogadják. Némelyeknek feltűnik s egyes politikai lapok hangsúlyozottan közlik, hogy Baltazár püspök milyen szeretetteljes nyilatkozatokat váltott az üdvözlésére megjelent római katolikus egyházi férfiakkal. Minket az lep meg, hogy ez valakit meglephet. Köztudomású, hogy Baltazár Dezső püspök a felekezetek közötti békének — minden vallásfelekezettel való teljes békeségnek — lelkes és szükség adtán harcospap. Természetesen szeretetteljes választ csak azoknak tud adni, akik nem kerülnek el a vele való találkozást.

Csikesz Sándor professzor — mint egyik debreceni lapból olvassuk — kirándulásra ment mintegy ötven theologussal a Hortobágyra, ott a szabad ég alatt istentiszteletet tartott és aztán egyszerűen megvendégelte az ifjakat. Jól esik olvasni az ifjúsággal intenzív foglalkozás ily kedves példáját.

Kántus-vaesora. Dr. Baltazár Dezső püspök a szokásos Dezső-napi Kántus-vaesorát most május 18-án este adta meg, amelyen az egyházkerület jelenlevő tagjai a vezetőséggel együtt, a theologiai tanárok és a Kántus tagjai vettek részt. Az egyházkerület, a theologiai tanárság, a Kollégium és a Kántus részéről üdvözlötték a Püspök urat, mint örök ifjút, amelyre a püspök köszönettel válaszolt.

A debreceni Csokonai-kör, a vidék legrégebbi irodalmi társasága, a nehéz idők okozta stagnálás után új és friss erővel indul ismét életnek. Ez bennünket azért érdekel, mert a Csokonai-kör, bár természetesen a város minden felekezeti és foglalkozási íróit egyesíti, mégis a Kollégiummal, a kollégiumi szellemmel szoros kapcsolatot tart. Ennek nemcsak az az oka, hogy első feladatának Csokonai és a debreceni írók kultuszát tartja, hanem az is, hogy vezetőségében is érvényesült a tradicionális ősi debreceni kultúra szelleme. *Géresi Kálmán*, aki a körnek egy emberöltőn át elnöke volt, a maga nagyszerű magyarságával, nemes szabadelvűségével, meggyőződésének hajlíthatatlanságával és bátor szókimondásával gyönyörű példaképe volt a debreceni Kollégium szellemétől telített tudósoknak és íróknak. A most megtartott tisztújításon

elnök ismét dr. Pap Károly egyetemi tanár, alelnökök Oláh Gábor, a kiváló költő és Szentpéteri Kun Béla, főtktár Csobán Endre, ügyész Kölesey Sándor lettek s választottak 45 választmányi tagot, kik közül 33 régi, 12 új. Mind a régi, mind az új tagok közt számos jelese a kollégiumnak és a református egyházi életnek foglal helyet, köztük dr. Baltazár Dezső püspök is. A választmányoknak van egy nőtagja is: Konecz Aurélné Karácson Otilia, aki nemcsak kitűnő pedagógus és jeles igazgató, de mint író is a javából való.

A Tisza István-Tudományegyetem évzáró ünnepélyét június 3-án délelőtt tartotta meg. A nagytemplomi szószéki szolgálatot Csikesz Sándor egyetemi tanár végezte. A Kollégium dísztermében dr. Neuber Ede rector megnyitó beszédében az általános közegészségügyi szükségletről szolt, majd végül meghatottsággal mondott búcsút az öreg Kollégiumnak. Dr. Bodnár János orvoskari dékán a rádió-aktivitásról és a rádiumról olvasott értekezést, mely után a rector az ösztöndíjban részesülteknek kiosztotta a pönt, illetve a pályamunkák nyerteséinek az emlékplakettet. Az ünnepélyt a Kántus éneke nyitotta és zárta be.

Baksay Sándor centennárium. A Magyar Tudományos Akadémia 1932 május hó 30-án délután néhai Baksay Sándor t. tag születésének századik évfordulója alkalmából ünnepi ülést tartott. A megnyitóbeszédet Berzeviczy Albert az Akadémia elnöke mondotta; dr. Ravasz László püspök ünnepi beszédében Baksay Sándor püspököt, mint író és költőt mutatta be.

A Péterfia-uteai egyházzész a szokásos keddi összejöveteleit május 31-én bezárta. Ezen az összejövetelen dr. Erdős Károly egyetemi tanár az úrvacsora kiosztásának módjáról szolt.

Dr. Vasady Béla, a sárospataki theologiai akadémia kiváló fiatal igazgatója, május hó 28-ikán tartotta meg egyetemi magántanára képesítése rendén az előirt próbaelődást, miután a Tisza István-tudományegyetem theologiai kara, az ő eddigi tudományos munkásságának s különösen a habilitációra készült „*A Hit Misztériuma*“ c. nagy monográfiájának legmelegebb méltánylása mellett őt, mint elismert tudományosságú férfiút a szóbeli colloquium alól egyhangúlag fölmentette. A rendkívül tömör, mégis világos és igen szépen fölépített előadás, amely a *paradoxonnak a theologiai gondolkodásban való jelentőségéről szolt,* a Kollégium Oratoriumában a theol. kar tanártestülete és szép számú hallgatóág előtt folyt le. Megtörténtével dr. Erdős Károly dékán a tanártestület egyhangú határozataként kihirdette, hogy a próbaelődás elfogadtatott s ezzel a Dr. Vasady Béla magántanári képesítése a kar részéről befejezést nyert. Most már csak a miniszteri jóváhagyás és megerősítés van hátra.

A szatmári református egyházmegyei lelkésznek egyesületének hosszú időkre emlékezetes, szép és lelki élményekben gazdag értekez-

lete volt május 23-án Túrístvándiban. Nemcsak az egybegyűltek számával, hanem az előadások és azt követő megbeszélések magas szellemi és vallási színvonalával is messze felülemelkedett ez az összejövetel a vidéki értekezletek átlagos nívóján, bizonyoságot téve arról, hogy a szatmári papok igen értékes és hivatott segítő munkásokat bírnak hitveseikben. Ez a bizonyoságtétel némileg rávilágít annak a minden várakozást felülmúló csodás eredménynek a forrására is, amelyet az Országos Református Szeretetszövetség szervező munkája ebben az egyházmegyében minden más vidéket messze túlszárnyalva felmutatott. Az értekezletet Kósa Zsigmondné vezette, mint alelnök, mivel az egyesület elnöke Sipos Józsefné a háziasszonyi tisztet látta el. Templomi istentisztelet vezette be a gyűlést, melyen Szombathy Dániel kisnaményi lelkész imádkozott és Kovács Jenő milotai lelkész hirdette az ígét. Kerekes Gyuláné, Kocsis Kálmánné, Szalay Pálné gazdag tartalmú felolvasásai és Rác Lajosné szívet-lelket gyönyörködtető szabad előadása után az egybegyűlt papnék a titkári és pénztári jelentéseket hallgatták meg, majd jegyzőkönyvileg testvéri részvétet szavaztak a beteg Szabó Jánosnének és a szerető hitvestársát elvesztett özv. Szabó Imrénének. Végül az egyesület 100 pengő alapítvánnyal belépett az Országos Református Szeretetszövetség alapító tagjai sorába. Gyűlés után az egyesület tagjai és a nagyszámú vendégek Sipos József esperes és neje vendégszerető házában részesültek ízletes és szívélyes szeretettel fűszerezett vendéglátásában.

Boeskay bajtársi egyesület alakult a debreceni tudományegyetem hittanhallgatói körében. Ilyen bajtársi egyesület már előzően alakult Sárospatakon és Budapesten. Sőt a debreceni theologusok is benn voltak a bajtársi egyesületben, csak nem a magukéban, hanem a bölcsészethallgatókéban. Most aztán — előzetesen szépen megkérve az egyházkerület hozzájárulását is — külön egyesületté alakultak. Az alakuló nagygyűlést május 29-én tartották a Kollégium dísztermében, Kállay Kálmán professzor, mint az egyesület magisztere vezetésével. A nagygyűlés lefolyása nagyon megható volt. Elsőben, imádság után, az egyik bajtárs felolvasta a Tessalonikiakhoz írt első levél V. részének 12—21. verseit. A választások után, az üdvözlések során Tóth László kerületi vezér, orvoskari tanársegéd ismét a bibliát vette elő és a Filippiekhez írt levél II. részének 2—4. versei felolvasásához fűzte hozzá tanácsait és üdvözlését. Végül egyik hittanhallgató bajtárs szép és buzgó imádságot mondott. A nagygyűlés után — éppen hősök napja lévén — megkoszorúzták a háborúban elesett hittanhallgatók emléktábláját. Az egyesület élén álló magiszter, Kállay Kálmán professzor személye teljes garancia arra, hogy az ifjak a hazafiság mellett a református keresztényiségben is erősödni fognak az egyesület munkája révén.

A Református Figyelő-társaság Balatonalmádiban június 3—5. napjain konferenciát tart. A konferencián nagyon értékes előadások lesznek. Vasárnap délelőtt Ravasz László püspök tart előadást. Nagyon mély hatásúak és kiválóan jótékonyak a lelki életre ezek a konferenciák. Jó volna, ha intelligens férfaink minél nagyobb számmal vennének részt rajtuk s ha a rendezőség a fürdő évad befejeződtével ismét mielőbb tartana ilyen konferenciát.

A szeged—szentesi belmissziói kör konferenciája. A szegedi, újszegedi és csongrád—szegvár—mindszenti egyházközségek lelkészeit, presbitereit és gyülekezeti munkásait az idén a szentesi egyházközség fogadta szíves szeretettel testvéri találkozásra, május 26-án. Megható volt látni, hogy a csongrád—szegvár—mindszenti egyházközség szegényebb tagjai közül mintegy negyvenen jöttek el a missziói napra „gyalogszerrel”, 20—25 km. távolságból. Köztük egy édesanya, karján pár hónapos csecsemőjével. A konferenciát a szentesi nagytemplomban tartott istentisztelet vezette be, melyen Kanász Nagy József csongrád—szegvár—mindszenti lelkész imádkozott és olvasott Szentírást, majd Bakó László szegedi lelkész alkalmi igehirdetésével adta meg a missziói nap alaphangját. Istentisztelet után a Református Kör nagy termében szép számú közönség előtt Böszörményi Jenő szentesi lelkész nyitotta meg a tanácskozást. Bujár Károly szegedi presbiter „Az intelligencia szerepe egyházunk életében” és dr. Illyés Endre szegedi hitoktató-lelkész „Egyházunk társadalmi feladatai” címen tartottak mélyen szántó, a jelen nyomorúságunkat is helyesen megvilágító, gondolatokat ébresztő s bizonyára sokakat cselekvésre és szolgálatra ösztökélő előadást. Délután a felsőpárti templomban sikerült templomi ünnepséggel záródott a missziói nap. Itt gyülekezeti ének, a gyülekezeti vegyeskar áhítatot keltő szép karéneke mellett Fonyad Dezső missziói titkár tartott biblíamagyarzatot és Papp Béla missziói titkár mondott el az Amerikába szakadt magyar református véreink egyházi életéből néhány megható történetet. Teleki Sándor újszegedi lelkész záróimádságával és a „Te benned bízunk...” eléneklésével ért véget az Istentől megáldott, lelkiekben gazdag belmissziói nap. — Örvendetes, hogy a missziói nap minden mozzanatán nagy számban vettek részt a szentesi egyház vezetősége és gyülekezeti munkásai mellett a hívek is. Örvendetes, hogy e napon mintegy háromezren telepedtek le Szentesen az Ige lábaihoz.

A nagykőrösi Arany János Társaság május 22-i közgyűlésén tartotta székfoglalóját dr. Ravasz László református püspök és dr. Kapi Béla evangélikus püspök, tiszteletbeli tagok.

A budapesti református theológián a jövő tanévtől kezdve valamennyi hallgató, a pestiek is, bentlakó lesz.

Békésen a KIE református ifjúsági napot rendezett május 22-én. Előadók voltak: Bakó László, Dobos Károly, Kovács Péter orsz. földműves ifjúsági titkár, Töltéssy Zoltán. A határos konferencián a környékbéli református egyházak ifjúsági egyesületei nagy számmal képviseltették magukat.

Új theologiai tanár. A pápai theológián a rendszeres theologiai tanszékre a dunántúli egyházkerületi intézőbizottság, pályázat mellőzésével dr. Török István jelenlegi helyettes tanárt választotta meg egyhangúlag. A fiatal, kitűnő képzettségű tanár további munkájára is Isten áldását kérjük.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület május 25. és 26. napjain tartotta évi közgyűlését Nagyváradon, Sulyok István püspök és dr. Thury Kálmán egyházkerületi főgondnok elnöklése mellett. A közgyűlés kimondotta egy ifjúsági utazó titkár beállítását, aki a püspök rendelkezése alatt állva, Nagyvárad székhellyel, az ifjúsági bibliakörök intenzívebb munkábaállítására volna hivatott. — Helyes határozat; a munkás bizonyára gazdag mezőt talál.

A Fiedelfia Diakonissza Egylet május 19-én tartotta testvérképző tanfolyamának évzáró vizsgáját Szabó Imre esperes elnöklésével a diakonisszaképzés tárgyaiból. A tanfolyam különböző évfolyamaiban összesen harminchét diakonissza és testvérjelölt tette le a vizsgát igen szép eredménnyel. A betegápolástani vizsga e hónap elején tartatik.

A debreceni református tanítóképzősök balagása május 13-án, déli 12 órakor volt. A végzett növendékek a hagyományosan feldíszített harang alá mentek, ahonnan a diáknóta dallama mellett vonultak el. Május 22-én pedig a Kollégiumban búcsúünnepélyt rendeztek, amelyeknek számát a búcsúzókat adták. Ezen az ünnepélyen búcsúztak el az iskolától, a tanári kartól és tanuló társaiktól. Itt olvasta fel dr. Veress István tk. igazgató a pályamunkák szép eredményét.

A debreceni protestáns katonai egyházközség a péterfia-laktanya dísztermében május 22-én műsoros vallásos délutánt rendezett. — Dr. Tankó Béla egyetemi tanár nagyon szép előadást tartott arról, hogy miképpen kell összekapcsolódnia a katona életének a vallással, a templommal. A befolyt adományokat a helyőrségi templom felépítésére fordítják.

A régi előbbválasztási legényrendszert újból felelevenítette az egyházkerület. Electionál meghatározott legényeket kapnak a Kántus tagjai, a scribák és a HÖT. választmánya.

Sárospatakon 1907-ben érettségizett osztálytársaimat kérem, hogy 25 éves találkozási ügyében címüket velem közölni szíveskedjenek: Deme László református lelkész, Pécel.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Fontos fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitünő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-1099

Konfirmációra legszebb ajándék!

Dr. Révész Imre Imádkozó magyar című imakönyve papírkötésben, vörös metszéssel. P	1-20
Ugyanaz egészvászonkötésben, vörös metszéssel. P	2-20
Ugyanaz párnázott díszvászonkötésben, vörös metszéssel P	4-50
Ugyanaz párnázott bőrkötésben, arany metszéssel. P	8-40

Konfirmációi ajándéku legalkalmasabb:

Dr. Erdős Károly: Az én vallásom c. kiskönyve. —66 fillér
Uray Sándor: Iskolások imakönyve —24 „

Konfirmációi előkészítésre ajánljuk:

Soltész János: Konfirmációi Káté . . . P —40
Dr. Halmi János: Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján P 1-
Magy István: Debreceni konfirmációs Kis Káté P —20
Dr. Révész Imre: Öntudatos hit. P —60

Konfirmációi emléklap,

kiesi, kétszínű nyomással, darabonként. —08 fillér
Konfirmációi emléklap egyszínű nyomással, darabonként —12 „
Konfirmációi emléklap négy színű nyomással, darabonként —20 „

Kapható:

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és írószerkereskedésben
Debrecen, Ferenc József út 26.